

Дата 09.02.2022

Урок № 12

Тема: Школа чистого мистецтва в російській поезії. Лірика Ф. І. Тютчева й А. А. Фета (огляд). Художня довершеність творів - ПРОЗА Й ПОЕЗІЯ ПІЗНЬОГО РОМАНТИЗМУ ТА ПЕРЕХОДУ ДО РЕАЛІЗМУ XIX СТОЛІТТЯ

Мета — формувати компетентності: *предметні* (знання біографії та творчості російських поетів Ф. І. Тютчева й А. А. Фета, основних тем їхньої лірики; навички дослідницької роботи, виразного читання й аналізу ліричних творів; високі моральні якості особистості; любов до художнього слова; естетичний смак); *ключові* (уміння вчитися: пізнавальну активність; комунікативну: навички спілкування в колективі; інформаційну: уміння знаходити потрібну інформацію та презентувати її; загальнокультурну: прагнення літературної освіченості; світогляд).

Матеріали до уроку:

— У російській літературі XIX ст. значного поширення набули естетичні концепції «чистого мистецтва» або «мистецтва для мистецтва». Тенденція розвитку «чистого мистецтва» в Росії пояснюється намаганням його захисників протистояти популярності революційно-демократичного руху та утилітарним підходам до розуміння природи мистецтва. Особливо ці тенденції були поширеними у творчості послідовників романтизму, а саме: А. Григор'єва, А. Майкова, Я. Полонського, А. Фета, Ф. Тютчева та ін. Ці поети у своїх творах намагалися уникати соціальних та політичних питань, виявляли особливий інтерес до художньої форми.

Особливості поезії «чистого мистецтва»

- Поезія натяків, здогадок, замовчувань.
- Вірші не мають сюжетної організації: ліричні мініатюри передають не думки й почуття, а летючий настрій поета.
- Мистецтво не має бути пов'язане із життям.
- Поет не повинен втручатися у справи світу.
- Поезія — для обраних.

Провідні теми поезії «чистого мистецтва»

- Кохання — лірика відзначена багатством відтінків, ніжністю й душевним теплом.

- Природа — образність, нетрадиційність порівнянь, епітетів; олюднення природи, знаходження в ній відгомону своїх настроїв і почуттів.
- Мистецтво — співучість і музикальність.
- Поезія — самоціль для поета: необхідно спокійно споглядати, усамітнившись від суетного світу й заглибившись у витончений світ індивідуальних переживань. Поет вільний, незалежний від зовнішніх умов. Призначення його — іти туди, куди кличе вільний розум.

Особливості пейзажної лірики «чистого мистецтва»

- Прагнення фіксування змін у природі.
- Точність і чіткість зображеного пейзажу.

Особливості поетичного світу Ф. І. Тютчева

- Сприйняття буття як катастрофи.
- Поет-філософ, поет-психолог.
- Останній російський поет-романтик.
- Природа — живий, багатоликий і одухотворений світ.
- Людина часто самотня й безсила порівняно з могутністю природи.
- Для віршів характерна насичена метафоричність.
- У жанровому плані — тяжіння до філософської мініатюри, поетичної фрагментарності.

— До шедеврів філософської лірики Ф. Тютчева належить вірш «Silentium». У перекладі з латини ця назва означає «Мовчання».

Самостійна робота (за варіантами)

I варіант

- Проаналізуйте вірш Ф. І. Тютчева «Іще горить в душі бажання...» за планом.

План аналізу ліричного твору

1. Творча історія вірша.
2. Тема і ідея.
3. Композиція і внутрішній сюжет.
4. Ліричний герой і система образів.

5. Жанрова специфіка.

6. Емоційне забарвлення.

7. Які думки і почуття викликає твір?

8. Основні особливості поетичної мови (фонетика, лексика, морфологія, синтаксис)

9. Особливості ритміки, розміру, рими.

ІІ варіант

- Порівняйте вірш А. А. Фета «Шепіт, ніжний звук зітхання.» мовою оригіналу з перекладом М. Т. Рильського.
- Які поетичні рядки, на вашу думку, найкраще передав Рильський?
- Що символізує кінцева метафора? (*Зоря — це і початок нового дня, і початок нових стосунків для закоханих.*)
- Знайдіть епітети, визначте їхню роль у вірші.

ШЕПІТ... НІЖНИЙ ЗВУК ЗІТХАННЯ...	ШЁПОТ, РОБКОЕ ДЫХАНЬЕ
Шепіт... Ніжний звук зітхання...	Шёпот, робкое дыханье.
Солов'їний спів...	Трели соловья,
Срібна гра і колихання	Серебро и колыханье
Сонних ручайв .	Сонного ручья
Ночі блиск... Тремтіння тіней...	Свет ночной,очные тени,
Тіні без кінця...	Тени без конца,
Ненастянні, дивні зміни	Ряд волшебных изменений
Милого лиця...	Милого лица,
У хмаринках — пурпур рози.	В дымных тучках пурпур розы,
Відблиск янтаря...	Отблеск янтаря,
І цілунків пал, і слози,	И лобзания, и слёзы,

І зоря, зоря!	И заря, заря!
<i>A. Фет (переклад М. Рильського)</i>	<i>A. Фет</i>

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Для всіх: вивчити напам'ять вірш Ф. І. Тютчева або А. А. Фета (за вибором учнів).

ДОДАТОК ДО УРОКУ

SILENTIUM

мовчи, заховуй од життя

І мрії, і свої чуття!

Нехай в безодні глибини

І сходять, і зайдуть вони,

Мов зорі ясні уночі:

Любуйся ними і мовчи.

Як серцю висловить себе?

Чи ж зрозуміє хто тебе?

Не зрозуміє слова він,

Бо думка висловлена — тлін.

Джерел душі не руш вночі:

Живися ними і мовчи.

В собі самому жить умій!

Є цілий світ в душі твоїй

Таємно-чарівливих дум;

Заглушить їх буденний шум,

І зникнуть, в сяйві дня мручи,

Ти слухай спів їх і мовчи!

Ф. Тютчев (переклад м. Вороного)

ІЩЕ ГОРЯТЬ В ДУШІ БАЖАННЯ...

Іще горяТЬ в душі бажання,

Ще манить зір краса твоя,

Крізь любі спогади туманні

Іще ловлю твій образ я.

Твій образ милив та прекрасний

Всякденно видиться мені,

І недосяжний, і незгасний,

Немов зоря в височині.

Ф. Тютчев (переклад М. Рильського)

ВЕСНА

(«Я ПРИЙШОВ ДО ТЕБЕ, МИЛА...»)

I

Я прийшов до тебе, мила,

Розказати, що сонце встало,

Що його живуща сила

В листі променем заграла,—

I у лісі щохвилини

Кожна брунька оживає,

I лунає спів пташиний,

I нове життя бує;

Що до тебе з тим же палом

Б'ється серце, ллється мова,

Що душа, пойнята шалом,

Вся тобі служить готова,

Що на мене повівас

Щастя, радість відусюди.

Що співатиму — не знаю,

Але співів — повні груди!

<...>

A. Фет (переклад М. Вороного)

Фото виконаних завдань надсилати мені на електронну пошту

y.levchuk2976@gmail.com

У темі листа вкажіть ваше прізвище, номер групи та № уроку